

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СТРУЧНИ ЛИСТ ЗА СВЕ ПОЛИЦИЈСКЕ РАДЊЕ

»ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК« излази једанпут недељно. По потреби биће ванредних бројева. Претплата се шаље уредништву у Београду »Краљев трг« до Управе града Београда, а у унутрашњости код овлашћених скупљача или на пошти. Цена је листу: седима, које улазе у састав општине а која је већ претплаћена, чиновницима, учитељима, званичницима, општинским писарима и осталим званичницима у опште годишње 12, полугодишње 6 динара. Гостионичарима и механичарима из унутрашњости годишње 16, полугодишње 8 динара. Жандармима годишње 8, полугодишње 5 динара, ну ови се по овој цени могу претплатити само преко својих командири полицијских односно пограничних одреда. Надлештима у опште 20 динара на годину. За иностранство: годишње 24, полугодишње 15 динара. Поједини бројеви »Полицијског Гласника« не продају се. Рукописи не враћају се.

ЉУБОМИР КАМЕНИЧИЋ

НАЧЕЛНИК I КЛ. ОКРУГА ПОЖАРЕВАЧКОГ

Рођен 22 фебруара 1852 год. у Шапцу. На нашој Великој Школи у Београду, свршио је правне науке 1873. и те исте године ступио је у полицијску службу, где је остао све до 1881. год. Од тада је г. Каменичић наизменце служио у судској и полицијској струци. Последњи пут од члана касационог суда постављен је за начелника окр. пожаревачког где се и сада налази. Ми немамо опширније податке о раду службовања г. Каменичева али га знамо као врло добра znalца закона и као човека и друга, увек добра и часна.

ОДЛУКА ОПШТЕ СЕДНИЦЕ КАСАЦИОНОГ СУДА *)

Кад се положи узети новац не стоји дело утаје, већ послуге, за коју се не казне службеници приватних удружења.

Кварт врачарски тужбом Бр. 308. од 22. марта ове год. оптужио је првостепеном суду за вар. Београд Светозара Н. за то: што је рукујући новцем као подблагајник у једном београдском укупном друштву на дан 1., 3. и 4. фебруара 1900 г. задржао при себи 1560-65 дин. Кварт је тражио да суд Светозара за ову његову кривицу осуди на казну по § 113. крив. зак.

Првостепени суд за вар. Београд налазећи да у радњи Светозаревој заиста стоји дело из I. одељка § 113. крив. зак. с погледом на последњи одељак и ако је сав утајени новац друштву положио, стави га под суд и у притвор својим решењем Бр. 7058. од 24. марта исте године.

*) Ову одлуку по конкретном случају доносимо ради знања нашим истражним властима.

Али по благовременој жалби опт. Светозара, Касациони Суд примедбама свог првог одељења од 28. марта 1900 год. Бр. 3046. поништи ово решење са ових разлога:

»Околност: да је оптужени сам јавио друштву да се служио друштвеним новцем и да се извесна сума још код њега налазила; за тим околност: да је оптужени друштво измирио, и најзад још околност: да је друштво одустало од тужбе против оптуженога искључују потпуно појам дела из § 229. крив. зак. чија је одредба меродавна и при квалификавању радње нечије као утаје, за коју се казни по одредби § 113. крив. зак. последњег одељка.

Према овоме, у даном случају, с обзиром на прибрани материјал, требало је констатовати послугу, — § 112. крив. зак. — па онда с обзиром на то, да тај параграф не говори као § 113. крив. зак. и о чиновницима приватних друштава и с погледом на акт Бр. 2696. требало је даље поступити по закону.

Ове примедбе првост. суд за вар. Београд није усвојио, већ је 31. марта тек. год. Бр. 7624. дао ове противразлоге:

»За појам утаје из § 229. крив. закона по истом пропису тражи се ово троје:

1.) да се утврди, да је једно лице, које се оптужује, примило неку покретну ствар на чување, руковање, управљање или другу какву цел с том обвезом, да ту ствар у своје време врати, коме преда или коме изда;

2.) да се утврди, да то лице, ту примљену ствар, на штету њеног господара, притежаоца или држаоца, прода, потроши, заложити, или је где год склони, да се не зна где је и шта је с њом урађено, или одриче да је њу икако примило; и

3., да се утврди, да то лице таквим својим поступцима хоће противправно да ту ствар себи присвоји без икакве награде.

Суд се потпуно слаже са примедбама Касационог Суда да је ова одредба § 229. крив. зак. меродавна и при квалификавању нечије радње као утаје из § 113. крив. зак. и држећи се прописа § 229. крив. зак.; суд налази, да су испуњени сви захтеви, који се за утају траже у овом конкретном случају оптужења Светозаревог, јер опт. Светозар у акту № 1347. и са слушању Бр. 1348. сам признаје: да је примио новац од разних друштвених чланова у суми од 1500 до 1600 динара, с обвезом да га, као друштвени благајник унесе у друштвену благајну, да то није учинио, већ га је потрошио на подмирење својих потреба, и ако је потпуно свесан своје радње да је она противзаконна и по Кривичном Законику кажњива.

Такво стање утврђено признањем опт. Светозара потврђује се и тужбом друштва Бр. 1362, у којој се тачно означаје и време кад је, колику је суму примио, а друштвеној благајни не предао, већ је себи присвојио — тач. д. § 225. Крив. Поступка.

Околности које Касациони Суд у својим примедбама спомиње, не могу ни мало ослабити постојање овог дела. Тако:

а.) Околност што је оптужени сам јавио друштву да се служио са друштвеним новцем и да се извесна сума још код њега налази, баш утврђује само постојање дела, према напред изложеноме. Та околност може оптуженоме тек при суђењу послужити као олакшица из тач. 7. § 59. Крив. Зак.

б.) Околност: што је оптужени друштво намирио не искључује постојање дела утаје за то: што је он друштво изравнао тек онда, кад је истражна власт отпочела кривичну истрагу против њега, кад га је на кривични испит узела и у

привтор ставила. Тиме, што је друштво доцније измирио, ипак и данас за друштво постоји штета, која се састоји с једне стране и изгубљеној добити (негативна штета), коју је друштво могло имати, да је се с новцем у своје време, кад је положен, служило, а с друге стране у томе, што се тим начином друштву убија глас, слаби поверење, које друштво треба да има у публици, да би лакше могло остварити цељ, које је ради и створено (§ 800. Грађ. Зак.). И

в.) Околност: што је друштво у акту Бр. 2696 одустало од ове тужбе такође не може изменити постојање овог дела с тога, што том одустанку с обзиром на § 4. Крив. Пост. нема места, јер се ово дело из § 113. Крив. Зак. према законској доцуни од 6. октобра 1899. год. и за овакве службенике, као што је био опт. Светозар казни по службеној дужности, а не само на тужбу оштећеног лица, као остале приватне утаје — § 236. Крив. Зак.

Са ових разлога првостепени суд налази да овде стоји дело утаје из § 113. крив. зак. I. одељка у вези са одељком последњим, а не дело послуге, као што Касациони Суд у својим примедбама налази.

Најзад ако суд према § 279. крив. пост. буде ово дело опт. Светозара квалификовао као послугу из § 112. Крив. Зак. ипак суд налази, да би се опт. Светозар за исто дело имао ставити под суд и у притвор, јер држи, да се последњи одељак § 113. односи и на све чиновничке приватних друштава и за дела из § 112. а не ускључиво на дела предвиђена у § 113. као што наводи други одељак примедба Касационог Суда.

Ово своје навођење суд оснива на овим разлозима.

а.) што је стара казна лишена звања у § 112. крив. зак. најновијом законском доцуном замењена са казном затвора, дакле да би се и овакви службеници приватних друштава за оваква дела могли казнити.

б.) што су ова дела из § 112. истог рода са делима из § 113. Само су дела из § 113. теже природе од дела из § 112. и кад се тај одељак односи на теже кривице природно је да треба да важи и за лакше кривице истог рода; и

в.) што је последњи одељак § 113. исказан генерално, јер вели: „Све ово што је прописано за чиновнике вреди и за привремене или контрактуалне чиновнике и т. д.“, те се отуда има узети да се односи и на § 112. крив. зак.

Касациони Суд у својој општој седници 1. априла 1900. год. Бр. 3234. нађе да стоје примедбе свог првог одељења Бр. 3046. а да противразлози суда не стоје.

Према овим обавезним примедбама првостепени суд нађе да у радњи опт. Светозара стоји дело из § 112. крив. зак. по како се службеници приватних друштава за ово дело не казне, то је нашао да нема места да се опт. Светозар за ово дело стави под суд, већ да се отпусти.

Решење суда Бр. 7934. од 4. априла 1900. г. којим је опт. Светозар отпуштен постало је извршено, јер се против њега нико није жалио.

августа 1900. год.

у Београду

Саопштио: Д.

ОПШТИНСКИ ПОСЛОВИ

Од једног општинског писара добили смо овакво питање са молбом за објашњење, при извршењу наплата:

Како се има поступати при наплати болничких трошкова, када дужник т. ј. од кога се тражи, исти неће на леп начин да плати. Шта му се може у попис за наплату узети и продати, и да ли му се може у попис узети и продати оно што му штити § 471 тач. 4 грађ. судског поступка. Даље када се може овоме дужнику издати уверење о немаштини?

Упућивања на лечење и болницу врше се на два начина, или болесник иде сам у болницу, или га у исту упућује надлежна општинска власт.

Када болесник сам иде у болницу и тамо буде примљен на лечење одговоран је за плаћање учињених болничких трошкова. Управа болнице ако дотичног није при отпусту услед немања новца болничке трошкове платио, шаље свој захтев надлежној полицијској власти да иста средством општинске власти ове трошкове од дужника наплати. Општински суд који

у сваком случају познаје своје становнике и суграђане, зна и те околности каквог је стања дужник и је ли у могућности, да својим имањем, својом зарадом, или приходима одговори овој својој обавези. Болесника, који леже у болницама, има две врсте: једни су који живе стално у једној општини, као раденици, надничари слуге и т. даље, но који сем своје зараде немају ништа од имања. Овакви људи су сиротног стања и на основу познавања суда општ. са потврдом два грађанина о његовој сиромашности, издаје се уверење о његовој сиромаштини а нарочито, ако дотично лице плаћа на име непосредне порезе испод 15 динара. Оно лице, које плаћа порезу преко 15 динара, не може се сматрати за сиромашног, но ће се трошкови од његове зараде наплатити, начином обустављања његове зараде код оних код којих служи, на исти начин тако им се наплаћује и пореза. Други су они који стално живе у једној општини као земљоделци и имају нешто имања, или онолико колико их штити благодетење из § 471 тач. 4 грађ. суд. поступка. Ови се имају сматрати као стања сиротног, јер овај пропис законски забрањује отуђене имања за све остало сем оно што изрични пропис законски са својом најновијом допуну означавача. То је наплата порезе, задужене по одобрењу услед елементарних штета и непогода из државних јавних каса. Све друго што у овај вид обезбеђења не улази изоловано је, јер да је законодавац хтео признати и наплате ове врсте из имовине која улази у заштиту и благодетење он би то изрично прецизирао.

Дакле они радници, који немају никаква имања, а на своју зараду плаћају испод 15 динара непосредне порезе и они грађани који немају више никаква имања сем онога које им § 471 тач. 4 гр. пост. штити имају се сматрати да су стања сиротног и да болнички трошак не могу платити. Уверења оваква издају општински судови бесплатно. Болнички трошкови наплаћују у овом случају на терет санитетског фонда, јер је прирез за исти фонд и постао обавеза грађанства за плаћање за овакве случајеве.

То је наше мишљење и објашњење.

* * *

Један општински писар упутио нам је ово питање:

Како ће се примењивати § 23 грађ. суд. поступка при наплати такса код општ. судова и хоће ли општински судови наплаћивати таксу по молбама и какву? Да ли се та такса исплаћује у готовом новцу или таксеним маркама.

Ми смо о овом питању у нашем листу доста опширно говорили, па ипак добијамо ова питања. Да би одговорили својој дужности и постављеној цељи, ми и на ово питање дајемо наше објашњење у томе:

Све таксе које се плаћају код општинских судова било по § 23 грађ. пост. или по специјалном закону о таксама наплаћују се у готовом новцу у корист општ. касе. Тако дакле наплаћује се парнична такса на вредност спора 3% за свако решење, пресуду и наредбу судску по 1 динар, за издато уверење од стране општ. суда 2 динара, за потврду тачије 3 динара, за решење о потврђењу јавних исправа на вредност наплаћује се такса за државну касу у таксеним маркама и 1 динар за општ. касу.

Само такса по жалбама, на даљу надлежну државну власт, плаћа се 2 динара у таксеним маркама и за свако иступно дело које се извиђа по § 4 полиц. уредбе код општ. власти 2 динара у такс. маркама.

На молбе и разне представке административне природе такса се код општинских судова не наплаћује.

* * *

Један општински писар доставља нам овакав случај:

Један сељак однео је на варошку пијацу 20 кила вуне, добивене са своје стоке ради продаје. Порезник му је тражио уверење о томе, да је то доиста његов производ и када он о томе није могао поднети уверења, вуна му је одузета и он се морао вратити у село у своју општину и тамо извадити уверење, за које му је наплаћена такса у 2 динара.

Шта да ли је порезник требао овако учинити, и да ли је општина у овом случају требала наплатити 2 динара таксе за уверење.

Наше је мишљење, да је радња порезникова била неправилна, јер се за оне производе, који се на продају на пијацу не носе, не може посебице тражити наплата порезе, јер сваки је грађанин према својој имовној стањи већ порезом, на свој општи рад, на свој приход и имовно стање оптерећен приликом разрезивања пореза за текућу пореску годину. Према томе ни у коме случају не би се оваква радња могла примењивати, ни спрам трговаца, који са својом стоком и осталом сировином у велико иду по разним пијацама тражећи својој роби проходњу, а где ли се то може применити на земљоделца произвођача, који своје приплоде, било са стоке или са земље, или са воћа износи на пијацу.

Но кад се већ овај случај десио, да је порезник овако тумачио закон и кад је нашао за нужно, да донету сировину задржи, онда је требао преко месног општинског суда или полицијске власти званично тражити, од оног општинског суда где продавац робе стално живи жељени извештај, у ком би се утврдило то, да је донета роба на пијацу доиста домаћи производ, Ова радња се увек врши бесплатно, да се произвођач не би и са ове стране штетио.

Ово је наше мишљење и одговор.

* * *

Један општински писар моли нас да му објаснимо шта је то нужно покућанство што се дужнику по § 471. грађ. поступка не може узети у попис, јер исти § гласи:

Дужнику се не могу узети у попис:

1. Туђе ствари, женин мираз, накит и у опште дечије ствари, најнужније дужниково покућанство, преобука и одело.

Шта је са овим законодавац хтео? Наше је мишљење, да га је при грађењу овога законског прописа руководила та намера и мисао, да онога који је дужан а не може својој обавези да одмах одговори, не остави на улици или на путу гола боса или под кровом на земљи, но да га заштити: најнужнијом преобуком, са простирком, где ће после рада лећи, да се одмори и са оним потребним посуђењем у коме ће моћи спремити намирнице за себе и своје. Ово је бар потпуно јасно, а све власти биле месне, општинске или државне полицијске врло добро знају шта се има разумевати под овим најнужнијем, са обзиром на обичаје места и бројног стања грађана. Пописи се увек врше средством надлежне власти са грађанима из истог места и онда је лако доћи до тога шта је једној породици према њеном броју најнужније покућанство, преобука и одело.

Што се тиче земљоделца за њега је поред унетог у тач. 4. истог § још и остало благодетељање у алатима и осталом без чега не би могао опстати.

У оваквим случајевима општ. власти треба строго да се придржавају закона и обичајних потреба, које су у њиховим домовима од преке потребе, па да исте и узимају као најнужније.

Разуме се да се не могу приликом пописа узети за најнужније потребе бакарно и сребрно посуђе, јер се намирнице могу подмитити и земљаним и гвозденим судовима, но земљоделца без секире, амбара за смештај хране и фуруне за печиво хлеба не може опстати а да свој дом не напусти, јер се у потпуно празној кући ништа не ради и онда би и оно благодетељање о кући, кућевном плацу и пет плуга зиратне земље било потпуно илузорно.

Н А З А

Борисав Станковић

Дежурао сам. Ноћ се одавно почела да спушта, па се једва спустила и смркло се. Била је јесен. Напољу је било влажно. Чуло се како жуто, набрекло лишће са липа испод прозора, оштро шушти и пуца, пада на земљу. У канцеларији, четвртасто и дебело окреченој соби, на столу горела је свећа, пуцкарао њен фитиљ, а испред врата чуло се одмерено, тупо ходање жандарма и кроз пукотине на вратима допирао је мирис његова дувана „крце“. Лежао сам на војничком кревету. Било ми је топло, — не! Под телом осећао сам топлоту кревета, а горе, више себе, било ми је хладно. И руке су ми биле хладне. И у души ми је било хладно. Само око срца ме нешто копало, грејало. Зато сам се грчио, још јаче осећао топлоту кревета, и, што сам у соби, а знам да је напољу влажно и

мокро, било ми је пријатно. Али не сасвим. Ваљда што нисам уморан, ма да сам целог дана ишо. Данас сам чак био и на пратњи. Умро неки богаташ, газда Арса. Умро јуче. Ударила га капља. И отпратио сам га чак на гробље, што ретко чиним. Па ваљда усљед тога сад сам овакав, или усљед овог времена. А заиста је ово време и тешко. Ова јесен, ова мртва и влажна ноћ. Ништа се не чује, ништа се не миче, само лишће шушти и пада, па изгледа као да се нешто влажно и магловито полако, нечујно котрља, иде, иде долази... Бар да имам кога. Ех, али да није у књизи судбине записано да ми живот протече овако у самоћи, тешкој туробности, која се разгони каткада при послу, каквом извиђају, кривичном делу. Ту сам ја. Незнате ви колико има дражи и неког заноса кад вам се повери каква истрага. Повери вам се судбина толико њих. Пред вас се мете клупче измршених, заплетених конаца. Повучете овде, онде, аја! Наиђете или на крај или средину. Почетка никако. Овамо, онамо... А у томе тражењу пред вас излазе лица, догађаји који се свакад не дешавају, нити казују. Излази вам читав свет. Свет пун, јак силан. У исказима ислеђења излази човек онакав, какав је. Из онога грцања, плашења, отегнутог и без веза сведочења, или из отресиотог, збијеног, кратког одговора бије снага, свежина. И, ако не нормална али ипак снага, сила. А нарочито овде, у овом крају, где сам ја. Поред свега, ја сам заволео овај прост, снажан, и бујан свет. У њему има она силна, напрасита, али природна бујност. За час плане, нож сене, крв се пролије. Онај стоји, не бежи. Гледа убивеног. Пита га. „Јест!“ вели. Зашто? — „Тако!“ Крив си? „Крив!“ Па сада? Он слеже раменима и одговара: „Ето, па суди!“ А родбина убице иде и стара се о деци и жени убијенога као и о својима.

Трже ме ларма. Уђе жандарм и кријући руком цигару иза себе.

— Господине, да пуштам? пита

— Пуштај.

Уђоше: ноћни чувар, једна повисока, млада жена и за њима, вукући се али прибрано, мала, ситна старица. Сабине се сви одмах до врата, у кут.

Питам чувара. Он муца, не уме да каже, с указом одмиче од старице и показује на њу:

— Она...

У том се издвоји она млада, крупна, снажна жена забрађена шалом, у краткој кожијци. То је била клисарица с гробља.

— Господине, поче мушким гласом. — Сто година да живим, па ово што ноћас видох, не би видеда. Одавно сам клисарица, одавно служим, одавно идем по гробљу, али ово... И одмичући од старице поче на њу показивати руком.

— Шта је? Причај! Прекидох је.

— Како да причам? Ни је ово за причање. Знаш, данас закопасмо газда Арсу — Бог да му душу прости (и прекрсти се). Ти га знаш већ господине?

— Знаш. Био сам му и ја данас на пратњи. Причај!

— Па закопасмо га, уредисмо лепо. Гроб му је међу прве газде и „големаше“. А гроб му убав, нов. На прво место. Одмах се види. Муж ми клисар, — а много је, господине, данас радио, копао гробове, беше те уморан, много уморан — а и сам знаш газду Арсу донесосте пред мрак и много му читаше, те ноћ већ беше кад га остависте да га муж ми закопа.

— После, после! Журих клисарицу.

— После: остависте га, отидосте, мрак већ, муж ми поче да га копа. Закона га. Земље доста набаца, само уморан, а и ноћ, па најне могао да му гроб добро утапка, и земљу да добро утврди. А и земља нова, мека, па не може да и добро улази, те му гроб беше крт и не много дубок. Тек, колико да се види да је ту човек закопан. А не би га муж ми тако оставио, он би „сабајле“, кроз црну зору дошао и добро гроб му уредио. Газда је. Лош човек није био. Бог да му душу прости колко смо пута од њега со и хлеб јели.

— „А њега пси!“ Први пут што проговори она старица али тако кратко, сухо, као самој себи.

Клисарица отскочи. Погледа је разрогачено, уплашено.

— Ћути вештице, ћути. Хлеб те његов убио, што си га толико година код њега јела.

— „Камен ми је био!“

Једва спречих клисарицу да на њу не скочи. Заповедих јој да већ једном исприча шта је било. Она, предиснући, поче:

— То је! Још вештица има уста да збори. Толико година у његовој кући била. Хранили је, чували, назили. А она, само, па цео дан по гробљу је. Има тамо законану неку своју ћерку, па цео дан тамо, на њеном гробу седи... И само код њих, газда Арсу, дође да руча, вечера и спава... Зар је то слушница?... И то, то да им учини?..

— Па шта је за Бога учинила? Планух већ.

Клисарица омекша.

— Па то господине! Не ли, пошто закопасмо газда Арсу, а ја ноћас — муж ми ноћу спава, ја не. Морам да се дижем, идем по гробље, да обилазим гробове, кандила да пазим да се не угасе и да јурим псе што целе ноћи урличу по гробљу, иду од гроб до гроб и лочу зејтин из кандила... Тако и ноћас. Извиђој. Ноћ већ оваква. Мало студена. Само се пред себе види. Обиђој око цркве. Ништа. Дођој на „големашко гробље“ ту су највише кандила. Ноћ господине, шта ја видим? Ништа не видим. Само се види како жмирка по које кандило, црни који повисок гроб. Где је гроб газда Арсин чух где нешто урличе и пишти. Знаш, пси су. Пођој тамо. Видим од гроб само нов, бео крет, а око гроба, четири, или три, незнам колико су били, пса... И то големи, овчарски, као вуци. Стоје, њушкају, циче, врте се. Не иду на гроб, а опет од њега не одлазе. Само циче, урличу и као да има нешто, а опет несмеју. „Чибе“ викнух. Они, ни да мрдну. Понесох камен да их ударим. Пођој. А ноћ, не види се, па немогу право на њих, бојим се да не упаднем у који трули гроб, већ обилазим и вичем: „Чибе, чибе“. А они не иду само урличу, хоће да налете на гроб а, опет несмеју, грезају се од нечега, као да у гробу има нешто. И, имало господине! Скамених се кад видош. Уплаших. Да је имало бар кога живог, а оно никога, само ноћ и све мртво, па се ништа не чује и не види. Само они, пси, урличу, час гребу земљу, час се усправе, дигну главу у мутно и мртво небо па урличу, пиште, пиште те човека глава да заболи, а у гроб — гроб раскопан — и у њему она господине, ето ова вештица, па копа гроб... Пола га већ открила, ушла у њега, дошла до сандук и сва земљива, крвава од гребање, само гребе прстима и диза, диза земљу и ваби псе:

„Куцо, на! На куцо!... А пси несмеју да уђу у гроб, и пиште, урличу а она диза земљу, гребе сандук, хоће мртвога из сандука да га извади и да псима... А ноћ па никога...“

Дигош се.

— Иди! рекох клисарици. Она изиђе. Приђој старици која беше сва земљива као камен згрчена. По рукама које беше завукла у недра познаваху се бразде усирене крви која јој је текла од ноката.

— Је ли истина? Викнух.

— Ако господине, ако! И мислећи да ћу да је бијем, још више се згрчи, диже рамена, увуче врат и тако оста, очекујући ударац.

Тргош се. Нисам мого да је гледам. Била је ситна, збрчкана. Сва је била улепљена земљом. Кукови, лактови, шамија све је то било пуно земље, и то оне црне, труле земље, — гробљанске земље која има и свој мирис. Како се била згуррила, клекла до зида, завукла руке у недра, тако и остала. Ни главу није подигла, чак као да није ни дисала, јер су се ретко дизале њене голе, црне, са збрчканом кожом груди... Само мирисала је на земљу. На пољу, у ходнику, чуло се како клисарица наново, још, опширније прича жандармима, код мене на столу пуцкарала је свећа. На пољу, на „Сахат-Кули“ изби један.

Поноћ превалила.

— Говори! рекох прибрав се.

Она подиже главу, погледа ме тупо, замагљено и опет обори главу.

— Говори! Хоћеш? И почех да претим, грдим, набрајам казне, муке, све.

Она је само шапутала.

— Ако, господине, ако!

Шта сам знао да радим? Почех блаже, мекше. Нека каже. Можда није толико крива, можда је била пијана, није знала...

— Имаш ли децу, господине! Упита ме.

Рекох да сам имао. Помрли су ми.

Она диже главу. Тад јој видех лице. Било је ситно ђошкасто, збрчкано. Очи се нису виделе. Виделе се само две влажне, тамне рупе око којих је била збрчкана кожа.

Гледала ме је опет. Истим оним погледом, исто онако тупо, замагљено и ледено. Само сада главу, није спуштала, гледала ме је једнако и оне њене голе, збрчкане груди дизале су се све јаче, јаче. Поче да се чисти од земље и да таре оне засушене бразде крви по рукама. Поче и лице да чисти. Али једнако гледајући ме.

— Говори! рекох.

Она се је једнако чистила.

— Знаш да говориш? Говори! планух.

Само уздахну, али брзо прекину уздах, опет обори главу, рукама обгрли колена и згрчи се, уђута.

Почех опет мекше.

Она само прошапта:

— Шта да ти говорим, господине?

Да хоће бар да плаче. Него само се грчи, ћути, чека да је бијем, мучим. Почех да јој говорим: да ли зна шта је учинила, колика је та кривица, како је није стид, срам. Зар се тако враћа доброта? Човек је ранио, чувао, пазео, и она мртвог га не оставља на миру, ископава га, и даје псима. Хајд што ће толику „робију“ на себе да навуче, али... Ето, стара је, једном ногом већ у гробу, па где ће јој душа на оном свету.

Ништа не поможе. Она само клима главом, одобрава и шапуће:

— Ако, ако господине. Ако!

Дадох је жандарму да је одведе у затвор, Пошла је све спотичући се и једнако држећи се за зид. Чух како је жандарм уз пут гура, псује, прети јој, а она одговара:

— Ако, ако синко!

(Наставиће се).

ПОЉУБАЦ

— Eusebio Blasco —

У казненом заводу у... име вароши није ни мало потребно у овој приповести, било је врло рђавих људи. Али између три стотине и толико апсеника беше један, који је све надмашно.

Звали су га Курјаком.

Било му је шест година, а у апсани је био од четрдесет и две године амо. Од ране младости, осуђиван због крађе и убиства, путовао је од затвора до затвора, од апсане до апсане. Не зна се, како је могао да избегне вешала, али ако је и одседео у затвору двадесет година због нека велика злочина, он је наставио крађу. Убио је једну жену и два детета и за то је био осуђен на вековечиту робију. Тако му је нарав била зверска, да му други апсеници никада нису смели да приђу. На далеко су га обилазили, јер је не у једној прилици зло повредио људе зубима, ногама, или плетивањим иглама, којима се служио у послу. Био је крвожедан као звер.

Седећи на земљи, брзо плетући чарапе, проводио би дане и недеље ћутећи, спутивши главу на прси. Глава му беше покривена разбарушеном враном косом, брада му беше чекињаста, а страха ради нису га бријали, очи му беху црне, дивље, поглед пун претње... Курјак беше страшило у кући. Да му се са погледом не би сусрели, апсеници би се од њега окренули, или би гледали у вис.

У завод дође нов управник, за њега се говорило, да је врло строг, зато га апсеници брзо стадоше криво гледати. Управник је имао убаву ћерчицу, по имену Аврору, којој је тек шест година било, када је отац примио управу над апсаном. Једно вече, у време вечере, отац је одведе доле у авлију; посматрајући апсенике једнога по једног с оном детињом слободом, која је мила и неваљалим људима, говорила је о ономе што је видела и рекла би коју несрећницима. Једнога питаше како му је име, другога, да ли му је слатко јело; једнога, који је на десет година био осуђен, што је из потаје ножем ударио, рече неке дечије шале, а он је запита, не би ли хтела са њим да куса. И пошто дете заиска у оца допуштења, узведе и поједе две очице, а апсеници смејаше се. Некоји молише је, да код оца рекне коју добру за њих; а некоји бише и груби и грдише јело.

Далеко од свију и тек до полак потрошивши вечеру, сеђаше на земљи Курјак погнуте главе; и са иглама у рукама и са необичном брзином плетући чарапу. Отац и кћи приближише му се у пристојну растојању, али он њима ни мукает. Само му из грла проби као неко потмуло гроктање, докле је

иглама радио. Испод ока погледаше их са стране. Дете хтеде да му приђе, али је отац задржао.

»Хтела бих да га видим изблиза«, рече Аврора.

»Немој, дете моје, тај је врло зао, врло крвожедан и могао би те повредити. То је врло опасан човек. Сав свој век провео је у затвору и има да издржи још тридесет година«.

»Тридесет година! Сиромах«!

Када Курјак чу ово »сиромах«, он диже главу с избегеним очима, наставивши плетење. Управник рече нешто детету, али оно се не даде задржати, него му потрча, викнувши: »Хоћу да га пољубим«!

И учини тако. Без страха приђе бесновићу и пољуби га у чело са речима:

»На, чича, па немој више да си зао«!

А онда се окрену, да отрчи свом оцу.

Курјак се сав укочи. Ништа не рече и удвоји своје гроктање, а сав као у грозници настави и даље плести. Али када су отац и кћи већ на вратима били, која су водила у управу, подиже стари зликовац лице и дуго гледаше за њима.

Тако прође оно вече и — свака звер оде у своју клетку...

Прођоше дани и месеци и код добре управе у казненом заводу ништа се особито не догоди. Али један дан подиже се бунтовна вика. Људи не хтедоше да ручају, уједанпут се појави завера, којој је за сааревање требало месец дана...

»Брзо! Ходите доле! Побунили се апсеници«!

А управник скочи и закључа врата споља, да му дете не би за њим пошло. Када дође у авлију, нађе се пред три стола људи, који су се оружали ожицама, које су били зашиљили. Управник није био човек који попушта. Он им стаде говорити, али га они не слушаше. Нападеше на њега; живот му беше у рукама ових разузданих лупежа. Они га шчепаше и одвукосе на сто корака, бацаше се на њ камењем, које му летеше око главе десно и лево... Шта је сам могао чинити противу тих људи? Својих шест револверских метака био је испалио, али у који пар плану последњи метак, угледа где му долази неко чудовиште, човек са бичијом главом, Курјак, који викаше:

»Не бој се, јер ево мене«!

Па левицом обухвати управника и заклањајући га својим телом, измахну великим ножем, којим дочека бесновиће и тако поуздано удараше, да је онај мртав код његових ногу пао, који му је наблизу дошао.

Међу тим доби Курјак камење у главу и тако јаке ране од дрвених ожица, као да су биле од гвожђа. Најпосле стиге и оружана сила, коју су дозвали чиновници. Пушке запуцаше у авлији и на све стране беше мртвих и рањених. После једнога сата наста мир. Управник беше здрав и читав, али Курјак лежаше на умору са две ране у трбуху од ножа и са разбијеном главом.

По заповести управника однесоше га у његов стан. Тамо, на белој постели, првој, на којој је свога века лежао, беше он у хропцу, на свој обични загушљиви начин, преврћући очима. Хтедоше да му свештају масла но он одгурну свештеника, али између живота и смрти стаде говорити, па исколачивши очи на онога, ком је живот спасао, рече:

»Ма—ла! Ма—ла!«

Управник мало по мало домисли се, шта је мислио његов бранилац. Па разуме, за што га је спасао... Похита у собу, у коју беше дете закључано. Нађе је поплашену и у плачу, брзо је узе у наручје и врати се са њом самртнику. Нађе га већ у последњим тренутцима свога апсенскога живота.

Курјак могаше још да последњим погледом види једину пријатељицу у свом веку и да промрља:

»Још један — још један!«

Отац подиже дете и чу, како детинье усне притискоше пољубац на старчево чело...

Докле се свештеник са свештеним маслом, читајући молитве, удаљавао, клечали су поред мртваца у побожној тишини управник, чиновници, стражари. А дете говораше нежним, слатким гласићем:

»Оче наш, иже јеси на небеси, да свјатит сја имја твоје... да придет царствије твоје... (Превод са шпањолскога.)

ЗЛОЧИН И КАЗНА

РОМАН Ф. М. ДОСТОЈЕВСКОГА

64

ПЕТИ ДЕО

I.

Јутро, које наста после, за Петра Петровића, судбоносног разјашњења с Дуљечком и Пулхеријом Александровном, освести и њега. Најнепријатније му што је морао мало помало да прими као свршен и неповратан факт оно, што му се још синоћ чињаше као догађај готово фантастичан, који се истина и збио, али ипак чини му се некако немогућан. Тешка мора жацпуга самољубља сву ноћ га је давила. Чим је устао с постеље одмах се огледнуо у огледалу. Страх га, да му се није преко ноћ јуч излила? Али, међутим, беше с те стране све како ваља, и, промотривши своје господско, бело и у последње доба мало угојено лице, Петар Петровић се чак на тренут и утеши потпуно уверен да ће наћи себи жену у каквом другом месту, па још можда и чистијем; али се очас присети и енергично отпљуну на страну, и тиме изазва мучаљив али саркастичан осмех свога младог друга и сажитеља Андрије Семјоновића Лебезјатњикова. Петар Петровић опази тај осмех, и одмах га забележи у рачун своје младоме другу. Иначе је у последње време доста шта имао да стави у рачун његов. Љутња му се удвоји чим дође на мисао да Андреји Семјоновићу није требало синоћ ништа саопштавати о јучешњим стварима. То беше друга јучешња погрешка, коју је учинио у ватри, у сувишној експанзивности, у раздражењу... Па онда целог тог јутра, као навалице, низале се непријатности једна за другом. Па и у савету чекала га нека недаћа због ствари о којој је тамо радио. А нарочито га пак раздражио газда од стана, који је најмио у име женидбе, на свој рачун: тај газда, некакав обогати Немац занатлија никако не пристајаше да раскине тек свршени уговор, и тражио је потпуну, по уговору, штету, ма да му је Петар Петровић враћао стан готово изнова уређен. Исто тако и у неком стоваришту намештаја ни по што не хтедоше да му врате ни једну рубљу од капаре за намештај који је купио, али још није у стан пренео био.

»Нећу се ја женити нарочито због намештаја!« шкргуће он зубима, онако за се, а уједно га мину очајна нада: »ама, није ваљда све доиста свршено и пропало? Да ли се не би могло још једном огледати?« Помисао на Дуљечку још једном примамљиво дарну му срце. Тај тренутак претрпе с муком, а, одиста још, ако би могло и одмах, овога часа, просто и самом женом, умртвити Раскољникова, Петар би Петровић ту жељу дао.

»Погрешка је била осим тога још и у томе, што им нисам новаца никако ни давао« мишљаше он, враћајући се тужан у собицу Лебезјатњиковљеву, — »и откуд сам, на врага, постао такав Јеврејин? Мислио сам да их подржим у невољи, и да их доведем на то, да ме као Провиђење гледају, а оно гле, отераше ме!... Фуј!... Е, да сам им за све ово време дао, например, хиљаду с половицом за спрему, па на поклоне, на разне кутице, несесере, драго камење, материје, и на сву ту ситнарију Конопову, и из енглеског стоваришта, ствар би била чистија, и... и тврђа, поузданија! Не би сад могли тако лако да ми одрекну! Такав је то пород, да би неизоставно сматрали за своју дужност да ми, у случају отказивања, врате и све дарове, и новце; а то вратити било би богме потеже и пожалије! Па и савест би их гризла: како то, рекли би, да тако на једном отерамо човека, који је до овог часа био тако издашан и деликатан!... Хм! Дао сам пута и маха!«

Петар Петровић шкрипну зубима још једном, и назва се будалом, — у себи, разуме се.

Дошавши до тога закључка он се врати кући двојином љући и раздражљивији, него кад је од куће отишао. Спремање у стану Катарине Ивановне за помен мужу привуче у неколико његову радозналост. Он је и јуче чуо нешто о томе помену; па чак присећаше се да су и њега позвали, али идући за својим бригама и пословима, он за све остало није имао пажње. Похита да се извести од госпође Липевехсел, која се у осуству Катарине Ивановне (она беше на гробљу) старала око постављања стола; и дозна, да ће помен бити свечан, да су позвани готово сви укућани, међу којима чак и покојнику незнани, да је позван и Андрија Семјоновић Лебезјатњиков, без обзира на ону његову заваду са Катарином Ивановном,

и, напоследку, да је позван и он, Петар Петровић, и не само позван, него се и с великим нестрпљењем очекује, пошто је он између свих укућана гост најзнатнији. И сама Амалија Ивановна позвана је с великом чашћу, поред свих непријатности које су се дешавале, па је сад газдовала и радила овде, готово осећајући од тога насладу, а поврх тога била је сва нагиздана, макар што је у жалости, и то све у новоме, у свили, накудрављена и направшена, и тиме се поносила. Све то изазове у Петру Петровићу неку мисао, и он оде у своју, то јест у собу Андреје Семјоновића Лебезјатникова, некако замишљен. Ствар је у томе што је сазнао да је међу позванима и Раскољников.

Андреја Семјоновић нешто је цело јутро седео дома. Између тога господина и Петра Петровића створени су неки необични, у осталом делимиче и природни односи: Петар Петровић презирао га и мрзео чак и преко сваке мере, готово од оног дана и часа када се код њега доселио, али се у исто доба некако и као прибојавао тога човека. Дошавши у Петроград задржао се код њега не тек само из пуге економије, ма да је то и био главни узрок, него беше ту и другог основа. Још у унутрашњости слушао је о Андрији Семјоновићу, своме бившем питомцу као о једном од првим младих напредњака, па као и да игра знатну улогу у неким занимљивим и баснословним заједницама. То је запрепастило Петра Петровића. Ето баш те моћне, свезане, све презирајуће и сваког и све обелодањујуће заједнице већ су одавно плашиле Петра Петровића, имао је од њих некакав особити страх, у осталом, сасвим неодређен. Оно, одиста, сам он, ни у унутрашњости, није могао ни приближно да појми ништа од те врсте. Слушао је, као и други сви, да, у Петрограду нарочито, постоје некакви прогресисти, нихилисти, они који све јавно осуђују итд., итд., али, као и многи други, увеличавао је и извртао смисао и значење тих имена већ до глупости. Горе од свега страховао је, ево већ неколико година, од *јавне осуде*, и то беше главни основ његова непрекидног и претераног немира, особито кад машта о преношењу свога рада у Петроград. У том погледу био је *заплашен*, као што понекад бивају мала деца *заплашена*. Пре неку годину, онамо у провинцији, тек што је започињао своју каријеру, он је наишао на два случаја, где су две доста знатне личности у губернији, за које се он дотле придржавао, и које су њега заштићавале биле опорозобличене, то јест јавно осуђене. Један случај свршио се некако особито скандалозно за обелодањена кривца, а други мал' што није свршен шта више и са веома много неприлика. Ето зашто је Петар Петровић дошавши у Петроград, хтео одмах да разбере у чему је ствар, па, ако затреба, за сваки случај да потрчи унапред, и да потражи себи у „младом нараштају нашем“. У том случају надао се на Андрију Семјоновића, а посеђујући људе, на пример, Раскољникова, већ је научио да којекако заобљуге неке фразе с туђа гласа...

Диста, брзо је успео да у Андрији Семјоновићу усмотри човечића необично припроста, природна и врло обична. Али то ни мало није разуверило Петра Петровића, нити ослободило страха. Чак и да се увери да су сви прогресисти оваке шупе, не би ни тада његова узнемираност ишчезла. У самој ствари њега се нису ништа тицала сва та учења, мисли, системе (с којима је Андрија Семјоновић на њ насрнуо). Имао је он своју рођену мету. Њему је само ваљало што пре, одмах да разазна: шта се и како *овде* збило? Јесу ли *ти људи* моћни и у сили, или нису? Има ли се он лично чега да боји, или не? Хоће ли њега да обелодане и осуде ако нешто предузме или неће? А ако га обелодане и осуде то у чему и због чега навластито сад осуђују? Није само то: да ли се може с њима некако споразумети, па их подбунити, ако су они одиста моћни? Треба ли то или не треба? Може ли се на пример штогод за своју каријеру припремити баш помоћу њихова посредовања? Речју, било је стотину питања на реду.

Овај Андрија Семјоновић био је човечић скрофулозан и слабе крви, малог раста и већ необично плав са бакенбардима као котлети, којима се он веома поносио. Негде је служио. Њега су, поврх свега, једнако болеле очи. Срца беше меког, али реч му веома самоуверена, а понекад чак и ванредно заносна, — што је, с погледом на његову фигурицу, било готово свагда смешно. Амалија Ивановна, у осталом, сматрала га за укућанина, за доста часна и поштена, то јест, није

пијанчио, а стан је плаћао уредно. Поред свих тих својстава Андрија Семјоновић био је одиста глупаст. Пристајао је и он уз прогрес и припадао младом нараштају нашем, — из страсти. Он је био један од оних безбројних и разноликих легиона протака и свакидашњих људи, слабомоћне недоношчади и ограничењака који ништа не доуче, који махом пристају за сваком најмодернијом идејом, да је одмах искваре, да махом карикирају све, чему су и они сами најискреније кадгод служили.

У осталом Лебезјатников, чак и мимо тога што је био добричина, и сам у неколико не трпљаше свога сажитеља и бившег заштитника Петра Петровића. То се сврши код обојице некако узајамно и неслуђено. Ма како да је Андрија Петровић био припрост ипак је опазио да се Петар Петровић пући, и да га тајно презире, и да „није сасвим такав тај човек“. Огледао је, тако, да му разложи систему Фуријеву и теорију Дарвинову, али Петар Петровић, особито у последње време, слушао би га некако и сувише саркастично, а у најновије време, чак је почео и да грди. Ствар је у томе, да је он, по инстинкту, прозирао то, да је Лебезјатников не само припрост и поглуп човек, него може бити и лагало, и да просто никаквих значајнијих веза нема чак ни у својој заједници, него да је само чуо и добио штогод из треће руке; па није само то, него ни рад свој, *пропагандски* рад, можда не зна честито, по томе, јер се тако што врло често дешава, па од куда ће он да буде од тих што јавно осуђују и обелодањују дела и личности! Узгред речено. Петар Петровић у овој, са половицом, недељи радо је (особито с почетка) примао од Андрије Семјоновића чак и врло необичне похвале, то јест, није се бранио, на пример, и ћутао је кад Андрија Семјоновић њему приписује готовост да помаже будућем и скором стварању „*комуне*“ тамо негде у мешчанској улици; или, на пример, да неће сметати Дуњечки, ако би она још у меденим месецима, намислила наћи себи љубавника; или да неће крштавати своју децу, и друго, и друго, — све на тај начин. Петар Петровић, по свом обичају, није се бранио од тих својстава која су му приписивана, и чак је допуштао да га тако хвале, — толико је њему свака похвала била пријатна.

(Наставиће се)

ЧУДНОВАТИ ДОЖИВЉАЈ

СКИЦА

Марка Твена

Ово је приповетка, коју ми мајор исприча, саопштићу вам је што боље могу:

У зиму 1862. и 1863. године био сам командант тврђаве Тримбина код Њу-Лондона. Може бити да наш живот на томе месту није био пун живости, као „у фронту“, али било је ипак и тога доста само нарочите врсте, и није се човек морао мучити, та то опази. Тако у то време проносили су се по целом северном крају тајанствени гласови, да се свуда врзмају шпијунски устанички, да ће наше северне тврђаве бацити у ваздух, гостионице сагорети, да се шиљу окужене хаљине у наше вароши и још ваздан других томе сличних. Ви се сећате тога. Ршми је томе само био циљ, да одржи у напрегнутости нашу пажљивост и да спречи обичне гарнизонске лабавости и запустености у послу. Поред тога код нас је била и станица за рекрутovanje, а то ће рећи, да нисмо могли проводити ни најмање време у беспосличењу, у сањаријама, нити се занимати бескорисним стварима. Покрај све наше пажње ипак нам је побегло ноћу и тајно педесет од сто регрута. Имали су од примљене капаре за војничку службу толико новаца, да је рекрут сасвим могао дати стражару 3—400 долара, те да га пусти утећи, па опет да му поред тога остане лепа сума, која за сиротог човека представља ипак неко имање. Као што дакле рекох: нисмо проводили живот у ленствовању.

Једнога дана био сам у послу у својој соби, пишући и прелиставајући разне написе, кад унутра ступи један блед, одрпан дечко, око петнаест година, поклон се елегантно и рече: „мислим да се овде рекрути јављају?“

„Тако је.“

„Хоћете ли бити добри, да мене примите?“

„Боже мој, то не може бити! Ти си сувише млад и слаб, младићу!“

Сенка разочарања појави се на његову лицу, а око доби за тим израз очајања. Он се лагано окрете да изађе, за тим се устезаше, и опет ме погледа, па рече гласом, који ме јако трону: „Ја немам ни куће ни пријатеља на овоме свету. Ако вам је само могуће примите ме.“

Наравно да се то није могло ни замислити, и ја му то рекох што сам могао блажије. После га позвах да седне крај пећи те да се огреје и рекох му: „сад ћеш добити што год за јело. Зацело си гладан?“

Он ништа не одговори, није молио ни за шта; па ипак благодарни поглед, што се огледаше у његовим крупним очима био је речитији од најлепше изјаве захвалности. Седне крај пећи, а ја наставих писати. Кад и кад бацах поглед на њега. Опazio сам, да му је одело и обућа, и ако прљаво и поцепано, било од доброг материјала и добре израде. Ова околност побуђивала је интересовање. Поред тога глас му је био мек и звучан, очи дубоке и меланхоличне, држање отмено — зацело је сироти дечко био у великој невољи. Пробудио је моје саучешће према њему.

Међу тим мој ме је посао тако занео, да сам мало по мало сасвим заборавио на дечка. Не знам колико је то трајало, али најзад погледах случајно на њ. Седео је леђима к мени окренут, али ипак главу је тако држао, да сам му могао видети образе и видех — како се низ образе лагано сузе ко-трљају.

„Боже мој!“ рекох у себи, „ја сам заборавио, да је сиромаш деран мртав гладан.“ За тим покушах, да поправим своју непажљивост казавши му: „Ходи амо, младићу. Данас ћеш јести са мном. Данас сам сам.“

Опет сам спазио његов захвалан поглед, а зрачак радости озари му лице. Код стола стајаше с руком на наслоњачи догле док ја не седох, тек тада учини и он то. Ја узех нож и виљушку и — гле! спустих их опет на сто, јер дечко тихо шапуташе молитву пред обедом. Множина успомена из завичаја и младости падоше ми на памет, и ја узданух при помисли, колико сам ослабио у религији, како сам лишен њенсг благог мелема за рањену душу, њене утехе и помоћи. У току обода приметио сам да се млади Виклов — Роберт Виклов звао се — врло добро служи ножем и виљушком и убрусом при јелу; једном речи, опazio сам, да је дечко добро васпитан, с тога дакле да не говоримо о ситницама. Био је прости, отворене природе, што ме је пријатно дирало. Говорили смо по нешто и о њему, и без тешкоћа убрзо сам дознао целу његову историју. Кад спомену да је у Луизијани рођен и васпитан, још ме пријатније такну, јер и ја сам неко време тамо живео. Познавао сам целу обалу Мисисипе, волео сам је на сам се и сада за те крајеве интересовао. Она имена што са његових усана слушах беху ми тако пријатна, да разговор скретах све на њих, те да их све чујем: Батон Руж, Плакмин, Дуналдфонвил, Боне-Каре, Каролтон, Њу-Орлеан, Св. Шарл, а особито сам се радовао да слушам што год о „Р. Е. Лију“, „Натезу“, „Клипу“, „Генералу Китмену“ и „Дункану Ф. Кенеју“ и другим познатим лађама. Чинило ми се као да сам опет тамо, кад се ова имена једно за другим спомињаху преда мном. У најкраћим потезима ово је живот младога Виклова:

Кад је букнуо рат он је живео са својим оцем и старом тетком у близини Батон Ружа на једном великом и богатом пољском имању, својина њихове породице још од педесет година. Отац се држао Уније. С тога су га на сваком кораку гонили, али он остаде веран својим начелима. Али једне ноћи запалише маскирани невалди кућу, која изгоре до темеља, и њихова је породица морала побећи, да живот спасе. Потуцали су се из једног места у друго, и тада су имали прилике да се потпуно увере, шта значи сиротиња, гладовање и бриге. Изнурена стара тетка најзад смири се: јад и патња одузеше јој живот; умрла је на пољу, киша ју је шибала по лицу, громови су грмели над њеном главом. Наскоро за тим ухватише оца наоружани зликовци, и док је његов син за њ молио и преклињао, зликовци га пред њим обесише. При овим речима дечко ме тужно гледаше и настави причати даље, као онај, који себи самом говори: „Ако ме не хтедну регрутовати — не чини ништа. Наћи ћу већ излаза, да наћи ћу излаза!“ Пошто је тако јадно отац свршио, запретише сину, да ће врло

рђаво проћи, ако за двадесет и четири сата не буде оставио тај предео. Он се ноћу довуче до обале, и сакри се у близини једног пристаништа. Лађа „Дункан Ф. Кенер“ уђе лагано у пристаниште, он доплива до ње и увуче се у лађу па се сакри на задњем крају. Пре но што свану стиже лађа у главно пристаниште, и он се извуче из ње; ишао је за тим пешине три миље до куће свога стрица у Њу-Орлеану. Сад су за неко време престале његове муке. Али и овај се стриц држао Уније, и одавно је већ дошао до убеђења, да би за њ много боље било, да се уклони с југа. За то он и млади Виклов оставише Њу-Орлеан, и укрчаше се на лађу, па за мало већ бежаху у Њу-Јорку. Одсели су „Астор Хузу“ и млади Виклов за кратко време добро је живео, шеташе по вароши посматрајући разнолике ствари, што њему као јужњаку не беху познате. Али приближавала се промена оваког живота и то не на добро. Стриц је био с почетка врло љубазан према њему, сада тек отпоче гунђати и намргођено га погледати, често је био љутит говорећи само о издацима без примања с друге стране, да једва има за једног довољно, а сад да се мора о двојци бринути. За тим — једнога дана несташе га, не дође на ручак. Дечко се распита о њему у канцеларији хотела, и дознаде, да је његов стриц прошлог вечера платио свој рачун па отпутовао у Бостон, по мишљењу једног чиновника, не знајући ипак поуздано да каже. Дечко дакле остаде сам и без познаника. Није знао шта да почне, али најзад се одлучи, да пронађе стрица. Оде на паробродску станицу и ту се увери, да оно мало новаца што имађаше, није довољно за пут до Бостона, али ипак да тиме може платити подвоз до Њу-Лондона. Тако дакле дође у ово место, ослањајући се на судбину, да ће му пружити средства за продужење путовања. Лутао је три дана и три ноћи по улицама њу-лондонским, добијајући по где где по који залог и гутљај из сажалења. За тим напусти свој план, храброст и нада оставише га. Кад би га сада регрутовали, нико не би могао бити захвалнији од њега; и ако не би било могуће као војника, оно бар за добшара он би, тако радо вршио најтеже послове, а при том би тако захваљан био!“

То је, у главном, историја младога Виклова, онако како ју је он испричао. Ја му рекох: „Младићу, сад си међу пријатељима, с тога немој очајавати!“

Како му се очи засијаше.

Ја позвах к себи наредника Џона Рејбурна — он је био из Хартфорда, и сада још живи тамо, можда га познајете — и рекох му: „Рејбурне, одведите овога младића музикантима, регрутовао сам га за добшара. Имајте га на уму, и пазите да добро с њим поступају.“

Наравно да је сад престало општење команданта са добшарем, али сироти напуштени дечко задобио је потпуно моје саучешће. Надао сам се, да ћу га убрзо видети весела и задовољна. Али друкчије се десило.

Дан за даном пролазио је, а његово се расположење ни у чему не мењаше. Није се ни с ким спријатељно, увек је био расејан, замисљен, изглед лица увек тужан. Једнога јутра замолио ме је Рејбурн за допуштење да ми нешто приватно исприча. Рече ми: „немојте ми узети за зло, али музиканти су тако незадовољни, да се најзад мора говорити.“

„За што? Шта је било?“

„Тиче се дечка Виклова! Музиканти су тако огорчени на њега, да вам то чак не могу представити!“

„Даље, даље! Шта је то он учинио?“

„Моли се Богу.“

„Моли се Богу?“

„Да, музичари немају ни једног тренутка мира од његових молитава. То му је прво у јутру, то исто чини по подне и ноћу. Да, и ноћу, и то баш љути друге. Не могу да спавају. Уста му само међу молитве. Прво почиње с капелником и моли се за њ, за тим за штаптрубача, па за бубњара и тако даље за све музиканте; баш је немогућно издржати. Они се бацају чизмама на њ, да би га уђуткали, али то ништа не помаже, помрчина је. Сем тога он се не моли стојећи, већ клечи иза бубња, и тако не чини ништа, што пада киша од чизама, он то прима као да је пљескање због одобравања. Они вичу: „Престани! — Умукни! — Удрите га! — Вуци се!“ и том, слично. Али на што све то. Не помаже ништа, баш ништа. Он се на то не осврће.“ —

А после мале паузе настави Рејбурн: „добра је срца тај будаласта деран. Рано у јутру он среди све чизме и сваком метне свој пар уз кревет. Он већ познаје свачије чизме тако добро, да би затворених очију могао рећи, чије су које.“

После друге паузе, коју не хтедох прекидати, продужи: „Али најтеже је што он, кад се моли — а кад то он не чини? не говори, већ пева. А ви знате какав већ сладак глас има кад говори. Ви знате, да би он могао намамити најљућег пса к себи, да му руку лиже. Верујте ми, господин команданте, то је већ нешто више од певања. Флаутин глас звони сурово према његовом гласу. Он извија тако слатко, тако лепо и љупко, да се човек пренесе у небеско царство.“

„Ну, за што је то „најтеже?“

„Да да, то је баш најтеже, господине команданте. Треба га чути кад пева:

„И тако сирото и бедно“, јесте, кад то чујете морате се заплакати. Ма шта пак певао, то дубоко утиче на слушаоца, дира га у срце у свако доба. За тим наставља:

„Дете греха и брига,

„Пуно мука и патње,

„Не чекај док сване“,

и тако даље. То вам обузме срце, и учини се човеку, да је најбезбожнија, најнезахвалнија животиња на Богом створеној земљи. Па кад пева песме о завичају и мајци, о детињству, о старим успоменама и догађајима, који су давно и давно били, о старим пријатељима, који су помрли и растурили се, све вам тада оживи, што је човек целога века љубио и изгубио — а то је тако пријатно чути, тако дивно ослушкивати, господине команданте, ах, Боже, срце хоће да пукне човеку. Они музиканти сви плачу тада; сваки неваљалац од њих грца у сузама, и нико се не труди да то сакрије. И знате, пошто су се бацали чизмама на њ, скачу ноћу из постеља и грле га. Да, то раде, милују га, ласкају му и моле га да им то опрости. И кад би когод тада дирнуо Виклову и длачицу на глави, сви би скочили на њ, па ма и против целе регименте или чак корпуса.“

Опет пауза.

„Је ли то све?“ упиташ.

„Јесте, господине команданте.“

„Ну, чега има ту за оптужбу? За што сам ја ту потребан?“

„За што? За то да му певање забраните.“

„Шта вам пада на памет! Зар не рекосте сами да он дивно пева?“

„Ваш због тога. Смртни човек то не може издржати. Сувише је узбудљиво; потресе се сваки живац у човеку, осети своју нискост и безбожност, види како је ђаволу душу предао. Осећај покајања свега га обузме и човек мисли, да му нема више помоћи ни утехе на свету. Па онда оно плакање! — Треба само да видите, како се у јутру музиканти постиђено погледају.“

„То је чудноват догађај, интересантна оптужба. Да ли је одиста потребно, да му се забрани певање?“

„Тако је, господине команданте, тако је. Не треба се размисљати; изгледаће људи много свежији, кад ове молитве престану. Али главно је певање. Кад оно престане моћи ће се одолети и молитвама.“

Рекох нареднику, да љу размислити о овоме. Ноћу одох у стан музиканата и прислушкивах. Наредник није ни најмање претерао. Чух молитве у тамној ноћи. За тим љутите узвике ражљубених војника. Чух како падаху чизме на и око бубња. Ствар ме је интересовала а и увесељавала. После неког времена дубоког ћутања отпоче певање. Боже, онај израз, онај чаробни глас! Не беше му у свету равна у лепоти, јер ме обузеше осећаји, који не смеју владати командантом једне тврђаве.

Сутра дан издао сам заповест, да му се забране певање и молитве. За тим прођоше неколико дана у послу и свакојаким бригама и мукама, да на доброшара Виклова и не помишљах. Али једнога дана дође к мени наредник Рејбурн и рече: „Поступак младога Виклова, господине команданте, са свим је чудноват.“

„Како то?“

„Он пише непрестано.“

„Пише? Шта пише? Писма?“

(Наставиће се).

ИСПРАВКА

У причи „Један несрећан случај“ а у преводу г. Гиге Гершића, при препису с концепта изашле су неке погрешке, које и ако много не кваре смисао, ипак их ради самог уваженог нашег сарадника исправљамо. Тако на стр. 256 првога ступца у петом реду оздо, после речи *свога сина*, треба додати: „*да је храни и заштићава и кад буде остала са свим сама*“; у истом ступцу а у четвртном реду оздо после речи: *истауно* треба додати: *иодивљао и*; у другом ступцу исте стране а у другом реду озго после речи *својим*, додати: *од ракије*, и најазад, у 20 и 21 реду истога ступца озго, у месту речи: *ја ћу се погодити за Америку у име покајања и казне...* и т. д., треба исправити овако: *ја ћу се погодити за Америку*. Што се тиче покајања и казне... и т. д.

Молимо читаоце да ово сами исправе.

ИЗЈАВЕ, ПОРУКЕ и ОДГОВОРИ УРЕДНИШТВА

Аудијенција. Уредник нашега листа г. Наум Димитријевић и његова супруга г-ђа Милица имали су част бити примљени у аудијенцију код Њеног Величанства Краљице Драге.

Причу, „Под утицајем другога“ не настављамо у овом броју, јер писац није на време послао наставак; за идући број јамачно ће стићи.

Председнику суда општине Бачинске. Суд општине Бачинске под 17 августа 1900 год. № 2423 послао је редакцији нашег листа једну своју званичну исправку на наше објашњење и упут дат једном општинском писару, на његово питање, који је одштампан у 29. броју страна 226 нашег листа, но коју исправку ми не можемо штампати из ових разлога:

1. Што овде не може ни бити у опште исправке, јер предмет о коме је реч није интендичан са оним наводима и личностима који се у исправци наводе.

2 Што је ово питање а и објашњење један конкретан случај, који служи само као упут и обавештење за рад при онако појављеним случајевима, какве је општ. писар нама са молбом за објашњење упутио.

Што се ни посумњати не може, да се изнет задатак не може односити на радњу суда општине Бачинске, јер се не подудара за извештање, па ни рок за извршење пресуде и њену застарелост. Јединствено би се могло узети то, што је узет овде у објашњењу за пример суд општине Бачинске.

Но кад се узме у обзир та околност да смо ми у нашим радовима и одговорима на питања и обавештавања употребљавали у нашим обрачунима за разне формуле све општинске судове, ради неке целине за изнете формуларе, онда се ни у коме случају не може узети да смо ми знали да је се овако питање могло догодити и код суда општине Бачинске, и за који се сада од стране суда тражи исправка, но исправка на оно што се ни у ком случају не може узети да се односи на предмет за који се исправка тражи.

Дакле у опште се не може ни у ком случају дати исправка са нагађањем, када у писану стоји све друго само не оно што исправка жели да исправи. У исправци се говори о Глигорију Гавриловићу, пресуда је од 23 јануара бр. 310, а у конкретном случају изнетом у 29 бр. стр. 226, налази се име Петра Марковића, датум 28 јануар бр. 456, дакле јасно да је све ово провизорија, употребљена ради упута.

Истина ви, председниче, ову исправку нисте ни послали по члан суда, али ипак морамо вас известити да се иста не односи на предмет, који хоће да се исправља, јер чак нисмо ово питање ни добили из те општине, но смо исту општину употребљивали, као и до сада да не мењемо оно Н. У том случају када би се овакве исправке примале сви општински судови могли би исправљати то, да се такав и такав спор није код њих ни расправљао, као што доиста и стоји у ствари, јер ми у нашем листу не износимо званичну радњу по само формуларе и унуте за правилан рад код општ. судова.